

Стан і перспективи збереження фонду в добу цифрових технологій у Державній науково-педагогічній бібліотеці України імені В. О. Сухомлинського

Павла Рогова,
кандидат історичних наук,
директор
ДНПБ України
ім. В. О. Сухомлинського

Надія Мацібора,
завідувач відділу наукової
організації та зберігання
фондів ДНПБ України
ім. В. О. Сухомлинського

Висвітлено стан збереження інформаційного галузевого ресурсу ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського в сучасних умовах та перспектива розвитку цього напрямку з використанням інформаційно-комунікаційних систем, що відбувається в межах науково-дослідної роботи.

Ключові слова: ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, галузевий інформаційний ресурс, збереження документних фондів, рідкісні та цінні видання, оцифрування, мікрофільмокопіювання.

Збереження документного бібліотечного фонду України — матеріального і духовного надбання для майбутніх поколінь — важливе завдання і обов'язок бібліотек, пріоритетний напрям їхньої діяльності на сучасному етапі. Особливо актуально це сьогодні, коли, як підкреслює видатний бібліотекознавець Ю. Столяров, "існує розуміння неминущої цінності документів, що дійшли до нас, і в той же час зростає небезпека їхнього руйнування через економічну і політичну нестабільність у світі, різке погіршення екологічної обстановки, випадки вандалізму, стихійних лих, техногенні катастрофи і недбайливе ставлення до них" [13, с. 7].

З огляду на зазначене, в Україні на сучасному етапі діяльність бібліотек, зокрема зі збереження їхніх фондів, регламентується такими законодавчими актами: "Про бібліотеки і бібліотечну справу" (2000) [1], "Про інформацію" (1998) [2], "Про Національну програму інформатизації" (1998) [3], програмами міжнародного і національного рівня, а саме: Програмою ЮНЕСКО "Пам'ять світу" (1999), вітчизняними: "Документна пам'ять України", "Програмою збереження бібліотечних та архівних фондів на 2000—2005 роки" (1999) [4], "Про охорону майна культурної спадщини" (2000), "Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну вартість в Україні" (2001), "Програмою формування страхового фонду документації на історико-культурні пам'ятки Академії педагогічних наук України на період 2008—2014 рр.", яка розроблена відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України №1709 від 19.12. 2001 р. про внесення змін до "Положення про порядок визначення наукових об'єктів, що становлять національне надбання" [6] та ін.

Загальнодержавна мережа бібліотек України становить понад 40 тис. бібліотек, фонди яких — це фундамент їхньої багатоаспектної діяльності. Значна частина видань, в яких відображено розвиток педагогічної науки і освіти впродовж століть, зберігається у фондах бібліотек освітянської мережі Міністерства освіти і науки України (МОН України) та Академії педагогічних наук України (АПН України), вона налічує близько 22 тис. книгозбірень, сукупний ресурс яких становить понад 30 млн примірників. Державна науково-педагогічна бібліотека України ім. В. О. Сухомлинського (ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського) АПН України, заснована

30 жовтня 1999 р., згідно з постановою Кабінету Міністрів України [5] — національне галузеве книгосховище, науково-дослідний центр з питань галузевого бібліотекознавства, бібліографознавства, книгознавства, головний всеукраїнський інформаційний, науково-методичний і координаційний центр мережі освітянських бібліотек МОН України та АПН України. Ресурсним підґрунтям ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського стали книжкові фонди двох спеціальних педагогічних бібліотек: Центральної освітянської бібліотеки МОН України та наукової бібліотеки Інституту педагогіки України АПН України, що ліквідувалися.

Головна мета діяльності ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського — формування на її базі повноцінного галузевого інформаційного ресурсу і розроблення системи науково-інформаційного забезпечення розвитку вітчизняної педагогічної науки, освіти і практики. Отже, одним з основних завдань бібліотеки є збереження бібліотечного фонду, що тісно пов'язано з соціальними, технічними і природничими факторами. Тому, незважаючи на складні умови періоду становлення бібліотеки, за підтримки АПН України, дирекцією та колективом бібліотеки прискіпливо вивчалися і створювалися умови збереження її документного фонду, який налічує 550 тис. одиниць зберігання на традиційних і електронних носіях інформації, хронологічні рамки якого — кінець XVIII — початок XXI ст. 50% фонду — галузеві документи психолого-педагогічної тематики українською, російською, англійською, німецькою, польською та іншими мовами. Щорічно до фонду ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського надходить близько 11 000 документів на традиційних і електронних носіях інформації, з них: 6000 книг, 5000 примірників періодичних видань та інших документів. Бібліотека передплачує близько 400 найменувань фахових періодичних видань як вітчизняних, так і зарубіжних, у тому числі з Англії, Франції, США, Німеччини. За змістом фонд бібліотеки універсальний, але пріоритет у його формуванні надається документам психолого-педагогічного та навчального спрямування. Адже головне завдання колективу бібліотеки — сформуванню на базі ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського фонд, який за своїм змістом становитиме універсум галузевого знання, і оптимально буде забезпечувати інформаційні запити користувачів: наукових працівників і практиків освітянської галузі України.

За десять років своєї діяльності колективом ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського вирішувались важливі завдання щодо формування та розвитку бібліотеки як всеукраїнського інформаційного центру з психолого-педагогічних питань. І в цьому контексті з метою збереження фонду ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського й розроблення стратегічних планів щодо його розвитку, співробітниками відділу наукової організації та зберігання фондів вивчалися

наукові праці відомих російських і українських бібліотекознавців: М. Тихонова, Ю. Григор'єва, М. Рубакіна, Л. Хавкіної, О. Покровського, З. Рівліна, М. Карташова, А. Ванєєва, Ю. Столярова, С. Добрусіної, Л. Мухи, Г. Ковальчук, аналізувався практичний досвід з цих питань національних і державних бібліотек України та зарубіжжя. Все зазначене здійснювалося у рамках науково-дослідних тем, над якими працювала бібліотека. Так, у першій НДР "Становлення, створення та розвиток мережі освітянських бібліотек України (X—XX ст.)" (2001—2005) (науковий керівник — кандидат історичних наук П. Рогова) було розроблено теоретичні, науково-методичні та організаційні засади діяльності ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського та мережі освітянських бібліотек МОН України і АПН України, яка була в цей час створена, вперше в Україні обґрунтовано типологічні та видові характеристики зазначених бібліотек, проаналізовано шлях їхнього розвитку, мету і завдання на різних етапах становлення, актуалізовано їхній соціальний статус на сучасному етапі [11]. Відповідно до завдань НДР було розроблено науково-методичні й організаційні засади формування фонду бібліотеки, зокрема тематико-типологічний план комплектування фонду ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського як спеціальної; регламентуючі документи і технологічні інструкції з питань формування і збереження фонду. Водночас проводилася значна організаційна робота з оснащення нового приміщення фондосховища бібліотеки стелажима для розміщення документів, на яких розставлено 400 тис. одиниць фонду за відповідною системою, знепилено і перевірено його після десятирічного зберігання в непристосованому приміщенні. Незважаючи на складні роки становлення і недостатнє фінансування бібліотеки, у фондосховищі ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського створено оптимальний режим для безпечного збереження фондів відповідно до державних стандартів, підтримується санітарно-гігієнічний стан приміщень, встановлено кондиціонери, протипожежну сигналізацію; розширюється матеріально-технічна база. Згідно з завданнями НДР, які здійснює колектив бібліотеки, розпочато створення страхового фонду документів; реставруються рідкісні видання; фахівці відділу наукової організації та зберігання фондів сумлінно виконують свої посадові обов'язки.

У межах НДР проведено аналіз фонду, виявлено і сформовано ядро рідкісних і цінних видань ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, які є унікальною історико-культурною скарбницею і становлять близько 10% від усього фонду бібліотеки. Усвідомлюючи величезну соціально-культурну значимість і цінність зібраних фондів та необхідність активізувати роботу з їхнього збереження і впровадження до наукового обігу, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського спільно з АПН України звернулись до державних органів щодо надання зазначеній частині фонду статусу: *об'єкт національного надбання України*. З 2001 р. визначена частина фонду, а це документи психолого-педагогічного та історико-культурного напрямку XVIII — поч. XX століття, які охоплюють рідкісні та цінні видання, сформовані у колекції: "Педагогіка", "Психологія", "Шкільні підручники і посібники", "Часописи психолого-педагогічного змісту", згідно Постанови Кабінету Міністрів України від 19.12. 2001 р. № 1709 [7] отримали такий статус. Адаже у колекціях, зокрема "Педагогіка", зібрано унікальні документи XVIII—поч. XX ст. з історії педагогіки, педагогіки початкової та середньої освіти, професійної і вищої освіти, шкільні програми, твори відомих українських, російських й інших зарубіжних педагогів: Я. Коменського, І. Песталоцці, Ж.-Ж. Руссо, Д. Локка, Ф. Прокоповича, В. Каразіна, О. Духновича, К. Ушинського, М. Корфа, С. Русової, Г. Ващенко та ін. До колекції "Психологія" увійшли документи XVIII — першої половини XX ст. психологічного змісту, які знайомлять з історією, становленням і розвитком науки, з працями вітчизняних і зарубіжних психологів, а саме: прижиттєвими виданнями В. Бехтерева, О. Богданова, О. Введенського, А. Бена, В. Вагнера, О. Гіларовського, М. Зеленського, М. Ланге, Т. Рібо, Г. Челпанова. Видання зазначених психологів безцінні за змістом і своєю значимістю. Колекція "Часописи психолого-педаго-

гічного змісту" вміщує комплекти періодичних галузевих видань XIX — поч. XX ст., кількість найменувань яких становить 150, серед них журнали: "Вестник воспитания" (1890—1917), "Воспитание и обучение" (1807—1917), "Журнал Министерства народного просвещения" (1834—1917), "Педагогический листок" (1871—1917) та ін. Невід'ємною складовою фонду педагогічних бібліотек як спеціальних [10] є шкільні підручники і методичні посібники. Цей вид документів XVIII—XXI ст. сформовано в одноіменну колекцію, у структурі якої: підручники дореволюційного періоду 1748—1917 рр. — 1174 пр.; 1918—1945 рр. — 2223 пр.

Фонд ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського — це база для глибокого вивчення розвитку не лише вітчизняної педагогічної науки та освіти, а й бібліотечної справи, це фундамент бібліотечно-бібліографічного та інформаційно-документного забезпечення фахових потреб спеціалістів освітянської галузі України. У зв'язку з цим у 2008 р. у межах НДР "Теоретичні засади формування всеукраїнського інформаційного ресурсу з питань психолого-педагогічної науки і освіти на базі ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського (2006—2010)" (науковий керівник — кандидат історичних наук П. Рогова), головним завданням якої є розроблення теоретико-методологічних, організаційних і технологічних засад формування та збереження всеукраїнського інформаційного ресурсу з питань психолого-педагогічної науки та освіти, відповідно до змінюваних потреб суспільства на базі ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, розроблено "Програму зберігання бібліотечного фонду в Державній науково-педагогічній бібліотеці України імені В. О. Сухомлинського" [16], яка вміщує питання з вивчення, аналізу, популяризації фонду та надання доступу до нього впродовж 2006—2015 рр. Програма має такі напрями:

- проведення науково-дослідної роботи з фондом і впровадження її в практику діяльності ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського і бібліотек освітянської мережі МОН України АПН України;
- аналіз фонду з метою виявлення та обліку документів, що становлять національний культурний спадок;
- розроблення регламентуючих і методичних документів щодо збереження фонду, зокрема рідкісних й цінних видань;
- аналіз фізичного стану фонду рідкісних і цінних видань ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського з метою їхньої консервації та репрографії;
- забезпечення фізико-хімічних умов збереження фонду, зокрема рідкісних і цінних видань;
- використання сучасних технологій щодо збереження фонду, зокрема рідкісних і цінних видань;
- популяризація фонду та забезпечення широкого доступу до нього в традиційному та електронному вигляді;
- створення електронної бібліотеки на базі фонду ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського;
- кадрові та технічні забезпечення щодо збереження бібліотечних і архівних фондів;
- підвищення фахового рівня співробітників ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського та бібліотек мережі, які працюють з фондами.

Згідно з цією програмою фахівці бібліотеки проводять системну роботу з фондом. Так, упродовж 2003—2009 рр. у ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського виконано комплекс робіт з оцифрування видань, що одержали статус національного надбання України. Створення електронних копій документів надасть можливість запобігти втратам наукового, культурного та історичного надбання, а користувачам — можливість широкого доступу до інформації. За фінансової підтримки держави відскановано і перенесено на електронні носії тексти 587 документів (усього 143 530 сторінок), з них 312 підручників і посібників 1748—1917 рр. видання, з них 275 книг психолого-педагогічного змісту, серед яких: П. Кулиш. Граматка. — СПб., 1857. — 149 с.; М. Ломоносов. Краткое руководство к красноречию. Кн. 1. — СПб., 1748. — 317 с.; Правила пиитические ... — М., 1790. — 162 с.; Я. А. Коменский. Великая дидактика. — М., 1896. — 596 с.; П. Каптерев. Педагогическая психология. —

СПб., 1877. — 631 с.; Кант И. О педагогике. — М., 1896. — 96 с.; Диттес Ф. Очерк практической педагогики. — СПб., 1875. — 335 с.; И. Сикорский. Душа ребенка с кратким описанием души животных и души ребенка. — К., 1911. — 192 с. та ін. Оцифрування документів у межах програми триває. Електронні копії рідкісних і цінних видань доступні користувачам у локальній мережі ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського в Ресурсному освітньоінформаційному центрі бібліотеки, перелік яких представлено на веб-порталі ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. Для територіально віддалених користувачів через веб-портал (з об'єктивних причин) надано доступ до 22 оцифрованих видань. Зазначимо, що ця велика робота є початком створення в недалекому майбутньому електронної бібліотеки ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського.

Для збереження рідкісних і цінних видань, втрата або руйнування яких матиме негативні наслідки для розвитку педагогічної науки, у національній програмі забезпечення збереження фондів [4], яка діє в бібліотеках України, впроваджено підпрограму щодо створення страхового фонду документів бібліотек. Ці ж позиції внесено і до Програми збереження фонду ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. У зв'язку з цим фахівцями бібліотеки розроблено перспективний план мікрофільмування рідкісних і цінних видань на 2008—2012 рр., який забезпечується відповідним фінансуванням, що уможливить довготривале, надійне і компактне зберігання великих масивів документів у мікрокопіях. Процес мікрофільмування сприятиме створенню читабельних копій рідкісних і наукових видань; можливості багаторазового використання однієї копії, її компактності і довговічності; одночасному доступу кількох осіб до матеріалів, що зберігаються на копії. За останні два роки в ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського мікрофільмовано 4731 аркуш документів, які передано до Страхового фонду України.

Як свідчать численні наукові праці, матеріали міжнародних конференцій та розроблені програми, збереження бібліотечних і архівних матеріалів нині стало нагальною проблемою не тільки вітчизняних, а й бібліотек усіх країн світу. Вирішення цієї проблеми до снаги лише професійно підготовленим фахівцям, адже консервація та реставрація — це високотехнологічні процеси, які ґрунтуються на глибоких знаннях хімічного складу матеріалів, використовуваних при виготовленні документів (папір, шкіра, пергамент, клей, фарби), на знаннях спеціальної техніки для відновлення книжкової продукції, методів контролю за режимом зберігання для протидії руйнівному впливу кислотності. У ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського і цьому питанню приділяється значна увага. Так, за останні роки відреставровано 185 рідкісних видань XVIII—XIX ст., при виконанні реставраційних робіт яких використовувалась шкіра, тканини, спеціальний папір. Робота проводилась на базі Центру реставрації та консервації НБУ ім. В. І. Вернадського.

З метою надання широкого доступу до ресурсів освітнянських бібліотек у межах НДР колективом ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського розробляються наукові, науково-методичні, організаційні засади створення об'єднаного електронного ресурсу, куди ввійдуть рідкісні та цінні видання що є у бібліотеках освітнянської мережі МОН України і АПН України, доступ до якого буде надано теж через веб-портал ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. Для цього у стратегічних планах бібліотеки передбачено створення бази даних рідкісних і цінних видань, що знаходяться у фондах бібліотек освітнянської мережі, які надалі ввійдуть до об'єднаного електронного каталогу ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського та Реєстру національного і культурного надбання нашої країни. Ця велика багатопланова робота уможливить розкриття безцінних документних багатств у фондах бібліотек освітнянської мережі України і надання змоги користувачам ширше задіяти ці ресурси в своїй науковій і практичній роботі. Це, в свою чергу, посилюватиме увагу працівників бібліотек до створення необхідних умов щодо збереження їхніх фондів.

Важливе завдання ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського як головної бібліотеки мережі освітнянських кни-

гозбірень МОН України та АПН України — розроблення і виконання науково-методичних завдань щодо популяризації фондів. У зв'язку з цим, у межах НДР розробляються відповідні документи. Так, у 2005 році науковим співробітником Р. Ждановою було розроблено методичний посібник "Укладання друкованих каталогів книг громадянського друку (XVIII — початок XX ст.) із фондів бібліотек України" [14], який є корисним путівником щодо роботи з рідкісними і цінними виданнями. Посібник надійшов до бібліотек освітнянської мережі України.

З метою інформаційного забезпечення наукових досліджень, які проводять інститути АПН України, а також для популяризації фонду бібліотеки й надання доступу до рідкісних видань за допомогою цього посібника, спеціалістами ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського у 2005 році було створено друкований каталог "Підручники та навчальні посібники для початкових і середніх навчальних закладів (1748—1917) у фондах Державної науково-педагогічної бібліотеки України ім. В. О. Сухомлинського" [9], де зібрано інформацію про 1174 підручники і навчальні посібники Російської імперії. Мета підготовки каталогу — шляхом виявлення та систематизації всіх підручників і навчальних посібників певного періоду дати можливість ученим простежити, як змінювалися основні характеристики навчальної книги, оскільки "саме з аналізу підручників можна швидко і більш-менш точно зробити висновок щодо домінуючих на час їх створення методологічних установок, дидактичних і методичних засад" [12]. Зазначений каталог — перший серед бібліографічних видань в Україні, який представляє рідкісні видання навчальної літератури Російської імперії XVIII—XIX ст. Видання надійшло до національних і державних бібліотек України, бібліотек ВНЗ України III—IV рівнів акредитації педагогічного профілю, бібліотек ІППО, інститутів АПН України, зарубіжних бібліотек, зокрема Державної науково-педагогічної бібліотеки ім. Д. К. Ушинського Росії, Національної бібліотеки Білорусі, Науково-педагогічної бібліотеки Білорусі.

Дослідження колекції підручників і навчальних посібників — вагомий внесок у формування науково-інформаційного ресурсу освітнянської галузі та національної бібліографії України. У 2009 р. фахівцями ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського здійснено історико-бібліографічне дослідження часописів психолого-педагогічної тематики і надруковано науково-допоміжний бібліографічний покажчик "Журнали психолого-педагогічної тематики XIX — початку XX ст. з фонду Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського" [15]. При підготовці покажчика використовувалась методика опису періодичних видань, розроблена Львівською науковою бібліотекою імені В. Стефаніка НАН України. Завдяки цій методиці під час бібліографування документів зберігався орфографічний стиль опису часописів. Покажчик надісланий до фондів національних, державних бібліотек та бібліотек освітнянської мережі України.

З випуском цих посібників розпочато цілеспрямоване інформування користувачів про рідкісні та цінні видання фонду ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського через традиційні та електронні носії, а також через веб-портал бібліотеки: <http://www.library.edu-ua.net>, що також сприяє розвитку аналогічної роботи в бібліотеках освітнянської мережі.

Отже, Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського упродовж 10-річчя своєї діяльності, проводячи системну науково-дослідну та практичну роботу як з формування, так і з збереження національного галузевого фонду, буде і надалі продовжувати цілеспрямовану роботу, що, в свою чергу, дасть змогу здійснювати повноцінне інформаційне забезпечення інноваційного розвитку вітчизняної педагогічної науки і практики, надаючи доступ користувачам ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського та бібліотек освітнянської мережі до цінних інформаційних ресурсів як у традиційній формі, так і на електронних носіях та зберігати і примножувати духовне надбання нашої держави, популяризувати і вивчати національний спадок.

Список використаної літератури

1. Про внесення змін до Закону України "Про бібліотеки і бібліотечну справу" : Закон України від 16 берез. 2000 р. № 1561-III // Уряд. кур'єр. — 2000. — 24 трав. — С. 5.
2. Про інформацію : Закон України від 2 жовт. 1992 р. № 2657-XII // Законодавчі та нормативні документи України у сфері інформації, видавничої та бібліотечної справи : темат. добірка : у 2 ч. / Кн. палата Укр. ім. І. Федорова. — К., 2007. — Ч. 1 — С. 7—17.
3. Про Національну програму інформатизації : Закон України від 4 лют. 1998 р. № 74 / 98—ВР // Законодавчі та нормативні документи України у сфері інформації, видавничої та бібліотечної справи : темат. добірка : у 2 ч. / Кн. палата України ім. І. Федорова. — К., 2007. — Ч. 1 — С. 90—96.
4. Про затвердження Програми збереження бібліотечних та архівних фондів на 2000—2005 роки : Постанова Кабінету Міністрів України від 15 верес. 1999 р. № 1716 // Бібл. планета. — 1999. — № 4. — С. 4.
5. Про створення Державної науково-педагогічної бібліотеки України : Постанова Кабінету Міністрів України від 30 жовт. 1999 р. № 2018 // Законодавство — бібліотекам України : довідк. вид. / Нац. парлам. б-ка України ; уклад.: Т. Слєпцова [та ін.]. — К., 2000. — Вип. 1. — С. 162.
6. Положення про порядок визначення наукових об'єктів, що становлять національне надбання : Постанова Кабінету Міністрів України від 18 лют. 1997 р. № 174 // Офіц. вісн. України. — 1999. — № 14. — Ст. 562.
7. Про затвердження переліку наукових об'єктів, що становлять національне надбання, та внесення змін до Положення, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 18 лютого 1997 р. № 174 : Постанова Кабінету Міністрів України від 19 груд. 2001 р. № 1709 // Офіц. вісн. України. — 2001. — № 51. — Ст. 2305.
8. Ковальчук Г. І. Книжкові пам'ятки (рідкісні та цінні книжки) в бібліотечних фондах / Г. І. Ковальчук. — К., : Наук.-вид. центр НБУВ, 2004. — 644 с.
9. Підручники і навчальні посібники (1748—1917) з фондів Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського для початкових і середніх навчальних закладів : каталог. / АПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського ; [упоряд.: Мацібора Н. Г. та ін. ; наук. ред. Рогова П. І. ; бібліогр. ред. Жданова Р. С. ; рецензенти: Кодлюк Я. П., Клименко О. З. ; відп. за вип. Мацібора Н. Г.]— К. : Атіка, 2005. — 383 с.
10. Рогова П. И. Обеспечение информационных потребностей ученых и практиков педагогической отрасли документными ресурсами Государственной научно-педагогической библиотеки Украины имени В. А. Сухомлинского / П. И. Рогова // Роль книгоиздания в развитии международных научных и культурных контактов : материалы Междунар. науч. конф. (Москва, 21—23 сент. 2005 г.) / Междунар. асоц. акад. наук. — М., 2005. — С. 237—240.
11. Рогова П. І. Педагогічні бібліотеки України (друга половина XIX—20-ті рр. XX ст.) / Рогова П. І. ; АПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. — К. : Четверта хвиля, 2009. — 270 с.
12. Савченко О. Я. Якість і варіативність шкільних підручників як умова запровадження державних стандартів початкової освіти // Почат. шк. — 2001. — № 8. — С. 10—12.
13. Столяров Ю. Н. Защита библиотечного фонда : учеб. пособие / Ю. Н. Столяров. — М. : ФАИР-ПРЕСС, 2006. — 503 с. — (Специальный издательский проект для библиотек).
14. Укладання друкованих каталогів книг громадянського друку (XVIII — початок XX ст.) із фондів бібліотек України : метод. посіб. / АПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, М-во культури і туризму України, Нац. парламент. б-ка України ; уклад. Р. С. Жданова ; наук. ред. П. І. Рогова ; літ. ред. Г. М. Лисиця ; відп. ред.: В. О. Кононенко, С. О. Басенко ; рецензенти: Г. І. Ковальчук, Є. В. Рукавіцина-Гордієвська]. — К. : [б. в.], 2005. — 124 с.
15. Журнали психолого-педагогічної тематики XIX — початку XX ст. з фонду Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського : історико-бібліогр. дослідж. / АПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського ; [упоряд.: Мацібора Н. Г. та ін. ; наук. ред. Рогова П. І. ; бібліогр. ред. Наконечна З. І. ; літ. ред. Домбровська Л. В. ; наук. консультант Сніцарчук Л. В. ; рецензенти: Зайченко І. В., Добко Т. В. ; відп. за вип. Мацібора Н. Г.]. — К. : Четверта хвиля, 2009. — 128 с. — Бібліогр.: с. 9.
16. Програма зберігання бібліотечного фонду у Державній науково-педагогічній бібліотеці України імені В. О. Сухомлинського. — К., 2008. — 6 с. — [Рукопис].